

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánató példányok iránt csupan a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésnek és pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezések, robot- és dézma-váltás; még egy szó a duna-tiszai csatorna érdekében; őszinte szózat a vakokról; Szabolcs megye közgyűlése; rövid közlés Biharból; horvátországi dolgok; erdélyi ügyek; a kir. magyar természettudományi társulat, ugy a gyáralapító részvénytársaságnak közgyűlés-hirdetése; budapesti napló.)

Anglia. (A brit sereg fényes győzedelme a shikkeen; e végett az alsó és felső házban parlamentarizmus hálásavazata indítványozandó; Peel terve elfogadtatott; törvényjavaslat a nemzet-ország felett.)

Franciaország. (Bugeaud francia marsallnak állása Algirben; a törzsek hangulata a francia kormány iránt; őszes-eküivés felfedezése St. Margit szigeten.)

Lengyelország. (Hivatalos és magány-tudósítások a lengyel lázadásról.)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Őcs. s. ap. kir. Főlsége Lipthay Antal esztergami kanonokot a kir. ítélőtábla praelatusává kinevezi; Turányi Imrét, az egész évi fizetésével nyugalomba helyezett eszéki főiskolai tanítót pedig, sok évi jeles szolgálataért, szalagról függő közép arany-éremmel díszesíteni legkegyelmeseb. méltóztatott.

Domokos László zalamegyei táblabíró az arkádiai tudós társaságtól Rómából neki küldött tagsági oklevél elfogadására engedelmel nyert.

Robot- és dézma-váltás. Jelen korszakban divateszmévé vált az adózó nép sorsárulni politizálás, mindenki siet javaslatával annak állapotján segíteni, de a legdusabbak közül is alig találkozik, ki tetteleg segítene annak szomorú sorsán. Pár év előtt mit sem követtek el a háziadó ügyében, 's vajjon azon szájhósek közül, kik vérig üldözték az ellenkező véleményűeket, találkozott é a hazában csak egy is, ki legszükségesebb jobbágya helyett csak egyszer fizette volna le adóját? pedig ez lett volna ám a szép példa, csak egy ilyen is többet érne valamennyi azon cifra 's néz, de üres beszédnél, mellyekkel országos és megyei gyűléseken annyi drága időt elvesztegettek. Vannak ugyan megyék, hol néhányan önként adó alá vetették magokat, de ez aligha más, mint puszta demonstratio, dícsvágy és színészes, mert vagy mindnyájan fizessünk 's annyit, hogy a teherviselő nép megérezze segedelmünket, vagy semmit sem, mert az egészről egy parányit elvállalni csak annyi, mint valakinek egy mázsa terhéből egy fontot levenni, 99 alatt pedig tovább is görbedezve hagyni azt. — Zala adózó népe a két kasszába 200 's néhány ezer pftot fizet, 's majd minden hold földjére 30 kr esik, midőn az önkéntes adózó urak 12 ezret fizetvén, minden egy hold birtokjokra csak egy krajczár esik, ez csak annyit segít az adózó terhén, mennyit az éhséggel küzdőn egy falat kenyér, és épen azok nem fizetnek semmit, kik legtöbbit bírnak, mindenki át fogja látni, hogy az ily adózás célhoz nem vezet 's izgatást szül, szomjuzónak vizet mutatni, és nem hagyni belőle inni, düh-hel kitörő ingert okozhat 's csudálni lehet, hogy az 1536iki 33ik törvény szerint eltiltattak Csongrád és más megyék az önkéntes adó-beszédétől; Zalában pedig és másutt elnézetik e törvény megszegése, holott egyiránt kellene kormányoztatnunk.

Azt hiszik némelyek, hogy az adózó népben csak ők tartják fen a lelket, 's ők öröknek fölötté mint apostolok, azért fel is piszkálnak majd mindent, mi e korig a földesur és jobbágy közt békében nyugodott, a többi harcban már kifáradván vagy beleútván, most legközelebb a jobbágyi terhek megváltását ostromolják. Kivitták már azt, hogy a jobbágy pénzen vegye meg sessióját, 's ki kell még azt is küzdeni, hogy pénzen váltsa meg robotját és dézmáját, mert a paraszt oly pénzes, hogy nem tudja mire fordítani tőkét, az ur pedig oly szegény, hogy nem tud magának másból pénzt csinálni, 's hiedelmök szerint ezen mixtura majd gyógyítja mindenikéthalálos betegségéből. E recept-készítők mit sem figyelvén a jobbágy valódi nyavalyájára, mellyet neki egyedül pénztelensége okoz, felejtik, hogy azért akarák a háziadót elvállalni, mivel szegénysége miatt nem tudja azt fizetni, mind e mellett újabb adót akarnak görbedeztetni hátára rakni, majd ezer majd 600 pfton kívánják sessiójátul járandó robotját 's dézmáját vele megváltatni, 's újabb fizetésekkel sokat közülök egészen tönkre juttatni.

Fényes statisztikája szerint vagyon az országban 250 ezer sessió, ha csak 600 fto számítunk is egyre, az egész 150 millió ftra fogna rugni, mellynek hatos kamata évenként 9 milliót tenne; vessük most ehez a mostani 11 millió

házi 's hadi adó summáját, fizetne évenként ezentul az adózó 20 milliót. Ki 11 mázsát nem bírván, segítségért kiáltoz, lehet é arra 20 mázsát rakni? nincs é arra példa elég, hogy a ki szerzeményhez jutni erején túl törekszik, előbbi vagyonát is elveszti? most sem bírván a paraszt fizetni adóját, mégis kényszerítő törvényt hozunk, mellyt akarhatja 's tehetése ellenére kötelezze sessióját megváltani? ily törvényért aligha köszönetet 's áldást, hanem inkább átkot várhatnánk! sessióját is pénzen vásárolja meg ezentul, robotját 's dézmáját is pénzen váltja meg? így ha eddig legnagyobb részben szegény volt, most koldussá lesz. Azért báráttim! kik vagy nem tudjátok: minő gyötrelemben van az adós ember, vagy csak igérni de fizetni nem szoktatok, hagyjatok fel patiensetek részére ily recipével, ne súlyosítsatok terhet annak, ki a jelent is görbedve hordozza, gondoskodjatok inkább más orvosszerről, melly betegeteknek könnyebbülést okoz. Én gondoltam ki saját fogalmam szerint egyet, vizsgáljátok meg azt minden módon, de ne azt keressétek ki írta, hanem mi oknál fogva iratott az 's ha oly jónak találjátok mint én, fogadjátok el, ha pedig elvetitek, az lesz vigasztalásom, hogy nézetem szerint én mind a két résznek jót akartam.

Miután a paraszt pénztelen, meg kell azt a mennyire lehet fizetéstül kimélni, 's az oly sok hasznatígérő robotot és dézmát nem kell vele pénzült fizetnünk, hanem adja vissza váltása fejében birtokának egy részét. Ha egy sessio váltásdíját 600 pft-ra vesszük, 's minden sessiót közép arány szerint a legelői járandósággal együtt 40 holdra tesszünk, minden hold 15 ftra esik, ennyit egy holdért a földesur méltán keveselhetne, a paraszt pedig ezt is sokálná, mert nincs pénze 's az ily megváltással mindkettő elüldöztetlen lenne, a törvényhozásnak pedig legfőbb feladata oly törvényt alkotni, melly a legnagyobb részt kielégítse. Véleményem tehát az volna; miután a tized és kilenced csak a szántóföld terméséből szokott kiadatni, ennek pedig egy harmada ugurul szokott hagyatni, hol egy sessio 22 holdból áll, ott 15 hold van vetés alatt, mellyből tized fejében 1 1/2 hold járna, kilenced fejében pedig szinte 1 1/2 hold, kiadván e szerint 3 holdat, a még hátramaradt 37 holdért 15 ftra, 555 fto tartoznék fizetni, de mivel nincs pénze, adjon e helyett annyi földet, mennyi ennek értékével fölér, 's minthogy oly határban, hol 40 hold adatik egy sessióban, egy holdnak értékét 60 pft-ra tehetni, az 555 fto helyett adjon ki a földesurnak 9 holdat, melly számítás szerint papi tizedben 1 1/2 holdat, a földesurnak pedig kilenced és robot fejében 10 1/2 holdat, összesen 12 holdat vagyis 3/10 részt kiadván, hátramaradna ingyen neki 28 hold vagyis 7/10 rész, mellyet minden szolgálat nélkül mint valóságos tulajdonát tetszése szerint szabadon használhatna, vagy akármikor áruba bocsáthatná. Ezen arányt lehetne követni minden szorosb számítás nélkül oly megyékben is, hol nem 40, hanem talán 80 holdra is terjed egy sessio, u. m. Csanádban, Csongrádban, Bácsban, sehol többet mint 3/10 adván ki, 7/10 a jobbágy magának megtarthasson, nagyobb mennyiség-nél a föld száma, kevesebbnél pedig a föld nagyobb értéke pótolná ki a váltásdíjt 's jóformán oda ütne ki, hogy a földesur nem adna magáéból legelőt a jobbágyoknak, mert ugy is viszszaadna neki annyi a jobbágyéból, már pedig sok helyen ez is nagy nyereség, ezer sessiónál legalább is 11 ezer hold, ehez járulna még az is, hogy az adó fundusa nem csorbulna, mert az eddig ki nem metszett jobbágyi legelőt holdszámra adó alá feliratni szokásban nem volt, hol pedig a viszszaadás az adó fundusában csorbát okozna, atul fizesse meg a földesur az adót, 's ezen körülmény ösztönül fog majd szolgálni arra, hogy a közterhek arányos viselését a felső táblánál a nagyobb birtokosok jobban szorgalmazzák. Így nem lenne a jobbágyok kényszerítve oly fizetésre, mellyt ők könnyen tönkre teheti, sem az uraság megfosztva földje örökségétül, de még azon tekintetből is üdvösebb lenne, mert ezen viszszaadásátott ingatlan birtokot nem oly könnyen pazarolhatná el némely családfő és földesur, mint a váltásdíj, melly hamar ki szokott kézből esuszni, gondoskodni kell az államánynak arról, hogy az ily ősi örökségekből az utókor is részesüljön; ezel még az is eszközöltetnék, hogy nem levén a jobbágynek legelője, kénytelen volna istállózásra szokni, miből az lenne haszna, hogy maga és gyermeke nem tekeregne naphosszant több hónapszámra néhány marhájjával kopár és dögvész-okozta sovány legelőjén, lenne ideje gyermekét iskolába járattatni 's erkölcsösebbé nevelni, maga dolgát jobban végezni, számosabb 's több értékű marhát tartani, 's így mind szellemi-

leg, mind anyagilag boldogabb sorhoz jutni. Ily móddal birtokából sem vesztené semmit, mert most sem bír 28 holdnál több használható földet, a földesur is megelégedhetnék 10 1/2 hold földdel, mert ha ennek termését minden pozs. mérő után csak 3 pozsonyra számítja is, 21 pozs. után 63 pozs. termést kap, ezt 1 pftal véve nyer 36 fto, melly a 104 nyomoru robotnál jóval is többet ér, ha 8 garasával fizeti is, kap 157 napszámot, mellyel sokkal jobban munkáltathatja földét. Vannak ugyan vidékek, kivált Bácsban, Békésben, Csongrádban, Bácskában és Szlavóniában, hol legmagasb bérért sem megy a pór napszámra, de meggyőződés szerint az államánynak ügyelni szükség arra, hogy a nép munkás és szorgalmas legyen, 's hol ez a nyújtott keresetet 's alkalmat megveti, arra kényszerítve is rá kell szoktatni. Oly helyeken tehát, hol napszámra mehetne, és még sem megyen, meghatározott bérért törvény kényszerítse őt a földesur munkájára előállni, mellynek mennyiségét hiteles vizsgálat után szintugy meghatározhatná a megyei közmunkák számát, de ezt csak oly helyeken kellene tenni, hol a mezei munkára sem cselédet sem napszámot nem lehet kapni, mert hogy vannak ilyen vidékek, tudja az, ki alföldön, vagy az oláh és rácság közt tartózkodott, vagy utazott. Hogy ezen körülmény megérdemli a törvényhozás figyelmét, reméllem nem fogja senki tagadni. Az államánynak főérdekében fekszik előmozdítani a nemzet földművelését, kivált jelen korszakban, midőn a kereskedést minden oldalról virágzóbbá tenni törekszik, mellynek nem kevés ártalmára lenne az, ha a dús alföld munkás kezek híjánja miatt parlagon heverne, a pest-debreczeni és vukovár-fluemei vasut aligha be nem gyepesednék majd. Tudom soknak nem tetszik, hogy a pór kényszerítették napszámra, de meg kell azt gondolni, hogy ez csak addig tartana, míg a munkát megszokná, majd azután magától 's örömet elmege, így volt az alföldön a selyem- és burgonyatermesztéssel, büntetéssel kellett a pórt erre szoktatni, és most nem egy helyen annyi selymet természet, hogy azzal adóját egészen kifizeti. Ha mindenkit maga kényére hagyunk, minden ugy marad, mint régenté volt. Tudom, hogy némelyek azt is mondják: telepítse meg a földesur puszta, majd lesz napszámosa elég, de erre az a felelet, hogy kit a kigyó megcsipett már, az a gyiktól is fél, mert a mint elvették a földesurnak urbéri birtokát, szintugy elvehetik szerződvényes (contractualis) földeit is. Ki volna az, ki birtokát veszélyeztetné, miután a törvényben sem lehetne tökéletes biztosítéka (garantiája), mert tapasztalás bizonyítja, hogy a legalaposabbakat is felforgatják. Hisz abban is fenakadnak: „minek a papság birtokát a tized-földekkel szaporítani? de vajjon nem kell é mindenki iránt igazaknak lennünk 's megadnunk kinekinek a magáét? Én úgy hiszem, hogy a papság ily szétszórt birtokkal nem sokat fogna törődni, nem is lenne abból nagy haszna, és ha országgyűlésileg felszólítatják, igen olesóért viszszaeresztü azt a jobbágyágnak, minek megvételében ez belé nem hal.

Ez volna tehát nézetem a robot- és dézma-megváltás ügyében. Ha valaki ennél még célirányosabbat tud, közölje azt a közönséggel, hogy e nagyszerű tárgy eléggé megvitathassék, mert ez csakugyan jobban megérdemli az ország figyelmét, mint a zsidó emancipatio. — Sümege vidékéről. Ba. Js.

Még egy szó a duna-tiszai csatorna ügyében.

„És nevezeték nagyszerű eszmét csak egyet is, mellyet az élet ellenzéssel nem fogadott volna.”

A duna-tiszai, vagyis pest-szegedi csatornának már egy kis irodalma van. Lesz-éazonban ezel a hazán segítve? az már más kérdés. Én ugy hiszem, hogy a dolog megindítását ekép sokáig várhatnók; noha pedig a duna-tiszai csatorna oly vállalat, mellynek létrejövetele egyelőre nem is sejtethető arányban fog a honnak anyagi jólétére hatást eszközölni; oly vállalat, melly ha Beszédes ur elvei nyomán készítették el, egy egészen új, az eddigénél sokkal olesóbb csatorna-készítési rendszernek leendő életbeléptetője. — Hogy a nagyszerű vállalatnak annyi nehézségekkel kell folytonosan küzdeni, igen sajnós, de csaknem természetes dolog, miután nálunk is találatnak számosan olyanok, kiknek fejébe sehoggy sem fér a gondolat: hogy a szokatlan, az általuk fel sem fogható ásatási modor lehetséges volna; sehoggy sem hihetik el — és ez becsületükre legyen mondva — hogy magyar mérnök által is jöhetne létre valami nagyszerű felfedezés! Mihez ha még egy kis ellenséges légghuzam

járu, 's végre, ha az ellenzök magokat tekintélyekül is régen meg szokták tartani: úgy épen mi sincs különös azon fenhangu anathema-szórásan, mely sűrű záporokint özönlí el a' pest-szegedi csatornának, Beszédes ur által tervezett kivitelét! — Kevesebb elfogultság, több méltánylat mások iránt, 's a' pest-szegedi csatorna ellenében felhozott nehézségek $\frac{3}{4}$ de bizonynyal elmarad. No de így szoktak a' dolgok fejlődni a' földön, 's küzdelem az életrealitás próbája. Emlékezzünk csak vissza Columbra, Amerika feltalálójára, az annyi királyoktól elutasított; emlékezzünk az örültnek kiáltott Fultonra, a' gőzhajónak halhatlan létesítőjére; 's emlékezzünk végre Gray Tamásra a' vasutak atyjára: ezek ugye, mikép ma már tudjuk, nem küzdöttek l é g k é p e k é r t, pedig viszontagságos életök folytán nem egyszer tartattak örülteknek, esábitóknak, 's mit én tudom minek mindennek! — Mondom azért: a' csatorna ellen gördített nehézségek a' régi dolgoknak csak új kiadásai; 's ezért az új eszméket nem üldözni, nem nevetségessé iparkodik tenni a' méltányos, a' haladásnak barátja; hanem felfogni, megérteni, 's csak akkor, ha bennök nem találja azt, mi lényegök 's előnyökül felhozzák, megy át előreségióit lelkülettel elemezni 's kötelességgel kísérni azokat, melyekre ekép hatván, szolgálatot teszen a' tudomány 's az emberiségnek.

A' nehézségek, melyek Vásárhelyi ur által a' csatornára vonatkozólag felhoztak, ismételtesek a' tisztelt olvasó előtt; de ismételtesek az ezen nehézségekre adott felderítő pontok is, melyeket Horváth Józ. ur annyi adat 's helyszin-ismérettel felhozott, 's miknek következtében Vásárhelyi ur megtámadásai egészen alapjokat vesztették; ismételtesek lehetnek végre a' Hetilapban közölt „Észrevételek“ is, melyek félreismérhetlenül a' pártosság szinét viselik homlokukon, 's mik szerint még az sem volna érdem Beszédes urra nézve, hogy a' csatornának terjedelmes előmunkálatait saját költségén eszközöltte, a' megtérítésnek bizossága nélkül. Mindezeknek pontonkinti rostalgatásába ereszkedni nem fogok; 's jelen cikknek czélja nem az, hogy V. ur „Komoly szótát“ban felhozott ellenvetései egyenkint megczáfoltassanak másodsor is; nem az továbbá, hogy a' méltánytalan és pártos „Észrevételek“ pontról pontra észrevételeztessenek viszont; hanem igenis czélja: néhány fontosb Vásárhelyiúle ellenvetések természetét kimutatni, azok könnyűségét 's méltánylat nélküli irányát felderíteni, 's ekép következtetést vonni segíteni az olvasónak a' többi ellenvetések természetére is. Czélja továbbá: kellő részrehajlatlansággal taglalni az eszmét, mely szerint a' kérdéses csatorna B. ur által létrehozatni szándékolaták; czélja elemezni: vajjon B. ur, midőn a' csatorna kimélyítésére a' vizerőt olly mértékben akarja fordítani, minőben azt eddig alkalmazni nem tudták, ollyasmit szándékozik-é elkövetni, miről a' lehetlent előre el lehet mondani; ollyasmit-é, mi végett őt gunnyal illetni illik-é, szabad-é a' józan ész, a' haladás, a' tökéletesedés emberének?

És ezek előrebocsátása után nézzük V. ur néhány olly ellenvetéseit, mik a' vállalatnak sarkalatos részeire vonatkoznak. Bámuljuk azon hiányosságokat, mikkel ez ellenvetések felruházzák, 's vonjunk szerintök következtetést, hogy a' többi alárendellett részekre vonatkozó ellenvetésekről, szóval: az egész „Komoly szótát“ról mit kelljen tartanunk?

Vásárhelyi ur a' csatornának kiásandó köbtartalmát 21,766,000 köb-ölre teszi, Horváth ur ellenben részletes adatai nyomán 10,442,666 köb-ölre, azaz: körülbelül felére. Ez iszonyu, ez roppant különbség! Illy ellenszámítással nincs vállalat, melyet megbuktatni ne lehetne. Alulirt e' differentia érdemében levél által keresett felvilágosítást a' csatorna tervezőjétől, kitől úgy lón értesítve: hogy V. urnak a' csatorna köbtartalmára tett számítása csakugyan hibás, 's pedig azon arányban, mikép H. ur előadja. És ez még nem elég! hanem miután V. ur a' vizerő általi kimélyíthetést kezen megtagadja, az általa hibásan kétszer annyira számított földtömegnek kimunkálását egészen emberi erőre számítja föl; így aztán nem esuda, ha olly pénzüszszegzet hoz ki, melynek csak említésére is elborzad a' jámbor ember. Ez eljárása felett engedjen meg V. ur, ha nyíltan kimondom, mikép az sem szigorra, sem igazságszeretetre, sem méltányosság, sem végre előrelátásra nem mutat! V. urnak, midőn a' csatorna köbtartalma kiszámításába ereszkedett, Beszédes urat fel kellett volna szólítani, hogy neki saját vonalát a' hely szinén pontról pontra mutassa ki; 's igen hibázott, midőn e' kimutatás nélkül tételt lejt mérést a' két vég- 's közbeeső helységi pontok szerint. Hiszen épen az a' tervező mérnök egyik legbecsesb tulajdona, ha a' legalkalmasb vonalt, azt, melynek nyomán menve a' vállalat legkevésbébe kerül, ki tudja keresni. Illy modorral eljárni lényeges dolog körül, a' legkedvezőbb néven nevezve is: könnyelműség; figyelembe nem vétele az ellenzett vállalatnak, 's szerinte nagyon kirí az elérni ohajtott végezől, melynek saját becsületes neve: buktatás.

Jellemzetes továbbá Vásárhelyi ur azon ellenvetése, mely szerint a' folyóvízü pest-szegedi csatornát gaz-

dasági tekintetben sem tartja ajánlatosnak; miután szerinte azon egy löerő, a' viznek három lábnyi (!) sebessége miatt, csak 375 mázsát bírna el, holott állóvízü csatornán egy löerő 1500 mázsát szállíthat. Mondom, ez ellenvetés jellemzetes, mert felhozzák a' nélkül, hogy más alapja volna, mint Vásárhelyi urnak önkénye, melynek nyomán Vásárhelyi ur csak hatszor annyi sebességet tukmál a' csatornára, mint a' mennyit Beszédes ur adni szándékozik! — Ekép eljárni kérdem méltányos és illő-é igazság és tudománytisztelő embernek? .. mikép fér hasonló ellenvetés össze a' tiszta eljárással, az előmozdító lelkülettel! Vagy tán azt gondolja Vásárhelyi ur, hogy a' közönség jó liba, melynek csak mondani kell valamit, 's azonnal tele torokkal utánunk gágogja azt!

Épületes végre azon ellenvetés is, mely szerint a' folyóvízü csatornát divatosnak sem találja V. ur! És ez is ok volna? .. Mit jelentsen e' szó: divatos, csatornák körül? .. Megvallom, értelmét fel nem foghatom! A' mérsékelt esettel ellátott csatorna előnyeit, szépen kimerítőleg előadta Horváth ur; előadásából megérthette az olvasó, hogy az állóvízü csatorna általában, 's különösen a' kérdéses esetben, előnyökre nézve, messze mögötte áll a' folyóvízü csatornának; ez okból az összehasonlítást újra itt felhozni szükségesnek nem tartom, de igen is megemlítem azon fontos különbséget, hogy midőn az állóvízü csatorna csak egy oldalról, a' szállítás által lehet terményző (productív), akkor a' mérsékelt esetű, folyóvízü csatorna szállíthat, száríthat, gépeket mozgathat 's öntözhet! .. Hogy illy csatornák eddig nem igen készültek, azaz hogy nem divatosak, abból úgy hiszem józan logiával, sehogy sem következtetjük azt, hogy hát ezentul se készüljenek, ezentul se legyenek szokásban, vagy, ha úgy tetszik, divathan? .. Sőt épen ezek végett kellene véleményem szerint felkarolni 's méltányolni az eszmét, mely folyóvízü csatornák által annyi terményző erőt keblélez magában.

E' felhozott három ellenvetése Vásárhelyi urnak vonatkozik a' vállalat leglényegesb részeire. A' többiről nem szólok, miután azok, szintugy mint e' három általam elsorolt, Horváth József ur által eléggé megczáfoltattak; ezeket is kikapva csak azért hozom itt újra föl, hogy alkalmam legyen az olvasót azon modorra figyelmeztetni, melyet Vásárhelyi ur a' vállalat leglényegesb részeinek taglalásában eljárt; felhozám, hogy tudja a' közönség, mit kelljen per analógiam tartani a' többi, Vásárhelyi ur által felhozott ellenvetésekről is; felhozám végre, hogy a' „komoly szótát“nak vig oldalai is, kellő világítás mellett szembe tűnhesse nek. (Folyt. köv.)

Összinte szótát a' vakokról. Nem írói viselkedet, sem indítványozási hiuláz; hanem a' szív legmagasztosb érzelme, az „emberszeretet“, 's másodrendüleg a' még az állatokban is élő önvédelmi kötelesség parancsolják kezembe a' tollat: hogy írjam le vele nézeteimet hely szuke 's fondorság zaklatta lelkem fáradsága miatt csak vázlatban azokról, kiknek árva ügyök olly igen szívemhezforrott, legszánandóbb embertársaimról a' „vakokról.“

Nem boesátokozom én a' „vak“ definitiójába. Ez nem szükséges. Hiszen nincs senki, ki nem látná az összehűzött három betűben ama törhetlen békót, melyel a' kérlelhetlen sors egész éltére irgalmatlanul lebilinesze a' sötétség életfennyasztó börtönéhez ártatlan zsákmányát, büntelen örökös rabját a' szegény „vakot.“

Nem is törökszem siralmas szavakkal szánakozást gerjeszteni szegények iránt; mert hathatósabban megtevé azt a' sors vas vasszeje, mint tollam tehetné; olly helyen sujtván a' jámborakra gyógyíthatlan sebet, hova tekintve még a' rablónak szive is megindul, 's ki soha sem nyult nyomoriránti könyörületből fukar zsebébe, „vak“ láttára akaratlanul is megnyílik keze az istenadta százszor árvánakkegyes adományt nyújtani. — De nem is indulék ki „a' vakokkal szemfényt veszteti“ mesélendő csudadolgokat, melyeket vakok képesek elkövetni, elbeszélendő egyes kitünő vakok élettrajzából összehöngészett ollyas adatokat, melyek hallatára a' furesaságfalók nagy serege egy ah ah-t szöktetvén ki szájából azt látva feledi, vagy felállítandó ollyfajta új tanokat, minőkre még a' tervező szeme szája is elállna ha tudna. P. o. **hogy a' vakokkal nem mint vakokkal kell bánni!!** (azt mondják, hogy egy Dulcamara nevű orvos ezen normára betegével nem mint betegekkel szándékozik ezentul bánni.) **Milly üdvös hatásu lenne a' vakokra nézve őket tánczolni tanítani.** (Az azt mondják, hogy egy híres intézetbe meg is szereztetett a' tánczmester, de a' daczos vérü vaknövendékek „át nem látván“ a' rájuk háramlandó hasznót, nem akartak tánczolni tanulni, 's makacs „rövidlátásukon“ 's vakmerő vonakodásukon hajótörést szenvedett az óriási eszme.) **Hogy úszásban, kötélmászásban már több vak virtuóz van, 's milly pompásan bírkosznak azok is, kik főnne még nem tudnak,** bizonyoságot tehetnek arról sok ezen, kik illy látványnak

(spectaculumnak) szemtanuji levén mulatának. — Ha így haladunk, nem messze az idő, hogy „czélba lönni“ tanítassatok szegény szegény világtalan gépek! — 'S ki tudja, hány illy jeles eszme szállott sírba a' holdogult Tageblattal, melyben egy időben, talán valamely közremunkáló superklug Gouvernente fejecskeje után az indítványoztaték, hogy: **jó lenne a' vakok számára egy általános franczia sajtót felállítani.**

Illy röpkenyek után épen nem kapkodok. Csak mint ember, polgár és nevelő ki a' vaknövelést nem csupán paedagogicus, hanem nagy részben státuszgazdasági kérdésnek is tartom^{*)} száraz egyszerűen törekszem előterjeszteni nézeteimet e' kérdés körül: **Minő intézkedés szükséges a' vakokra nézve, hogy abból mind a' statusra, mind az illető szülekre, mind magára a' vak egyed-re pozitív haszon háromolják?**

Mellesleg érintve, hogy a' vakok számát tetemesen lehetne csökkenteni olly orvosi rendszabályok által, melyek részint a' megvakulás gátlását, részint minden gyógyítható vaknak orvosoltatását tűznék ki czélul: a' kitűzött kérdésre „czélszerű növelésben, és gyámolításban“ rejlik a' felelet. Minő legyen ezen növelés és gyámolítás? ez ismét más 's tulajdonképen a' főkérdés, melynek megfejtése elébe némely előzvények járulnak.

Minden vállalatnál, ha valaki okosan akar működni, szükség ismérnie a' talajt vagy alapot, melyen a' körülményeket, melyek között forog, 's a' tárgyat minden oldalról melyet kezelni, vagy ügyet, melynek érdekét előmozdítani törekszik; különben könnyen megesis, hogy az ügyetlen barát többet árt eszelekvésével, izzadásával, mintha nem is mozdult volna. És ez a' vakokra nézve sok részben igen alkalmazható, melyre áttérve.

Mindenek fölött igen szükségesek több rendbeli alapul 's vezérül szolgálandó statistikai adatok, melyekkel minthogy nem bírnak^{**)} pótlom azok híjánát dr. Lachmann braunschweigi igazgató urnak több évi fáradsággal és szigoru pontossággal szerkesztett 's kiváltképen a' vakok statistikáját kimerítő munkájából kölcsönzöttékkel. Lachmann dr. ur teljes tiszteletet érdemlő szorgalommal szerkesztett adatai között épen Magyarországra nézve tetemes hibát követett el, ugyanis Magyarországot Lombardiával összehajlatja, a' hozzá tartozó tartományokat pedig szinte hibásan alkotott rovathat állítja elő, 's így nem marad fen egyéb mint valószínű összehasonlítást tenni. E' czélra Poroszországot szemelém ki annyival inkább, minthogy berlini igazgató dr. Zeune úr is sok figyelmet fordított a' statistika ezen ágára, 's mivel meglehetősen egyenlőségben áll Poroszország népessége hazánkéval.

Poroszországban pedig így áll a' vakok 's egy uttal talán nem egészen érdektelenül ide helyezett siketnémák száma az összes lakosság irányában. Összes népesség 15,413,932.

6-7-8-14-15-20-21-45-46-60-61 évig ösz. Vakok: 715 957 1046 3996 3268 4047 14031 s. némák 987 2332 1877 6 9 3 8 12136

Innen látszik 1) hogy a' született vakok aránylag igen kevesen vannak. 2) hogy a' vakok száma az életkorral növekszik. 3) hogy sokkal nagyobb számuk vannak munkaképes, mint iskolágyermekkorú vakok. Lachmann dr. ur iskolásokra és munkásokra osztja fel őket 's iskolásoknak a' 8-20 éveseket, munkásoknak pedig a' 21-40 éveseket levén amazok számát Poroszországban 1700ra ezeket pedig t. i. a' dologképesekét 2400ra 's így épen két annyira teszi. (Nézetem szerint még nagyobb lenne ezen szám, mert én a' dologképesek osztályát már a' 14 éveseknél kezdeném meg.) És ezen pont igen igen sok figyelmet igényel 's annyival komolyabb megfontolásra méltó: minthogy bár két annyi munkaképes vakok száma, mégis csakannyi költséggel lehetne őket „hasznos munkásokká“ kiképezni, mennyivel a' felényi számu iskolásokat fél tudósokká 's legnagyobb részben tökéletlen művészekké, (kaputos koldusokká) minthogy amazok egy két órai vallás 's más értelmessítő tudományok hallgatásán kívül az egész napot rendeltetésük helyén mihelyben töltendvén 3-4 év mulva mint hasznos munkások boesáthatatnának el; holott imezek 6-8 évig fogyasztják az intézet kenyereit (mialatt mintegy 3000 vftot annihilálnak) 's mind a' mellett nem épen újság

^{*)} Minden vak koldusban két egyedét kénytelen a' státus alamizsnával táplálni, kiknek egyike a' vak maga, másika annak közönségesen ép vezetője. Hogy ezen munkára termelt ép egyedek hienyességhez, kolduláshoz, 's ezzel járó többnemű erköletelenséghez szokásában tetemes productív, 's morális erővesztésege van munkás kezek dolgában úgy is eléggé szegény hazánknak, azt tartom bővebb fejtegetés nélkül is elég értelmes.

^{**)} Ezt a' püspökmegyék névkönyvéhez (sohematismusághz) beküldendő adatok szerzesekor minden különös költéség nélkül 's kevés fáradsággal lehetne nálunk minden évben eszközölni. Ezen eszme életbeléptetésére kegyes volt együttutaztunkban egy váci főt. kanonok ur segédkezreit ajánlani,

közülök gitár- vagy hárfá-kisérettel holmi „halaszlegényekről és szelid lyánkákról” szóló nótákat az udvarokban szerteszét danolgatva, vagy csapszékben cinezogva látni, daczára a hírlapokban egymást kergető glyceriáknak, melyekben pár évvel ezelőtt musikalís geniek gyermek compositeur-okkint magasztaltattak, tetemes előmozdításával a butaságon hizó önhietségnek 's majomszerű hiúságnak; de roppant kisebbségére mondhatnám gyalázattára az okszerű paedagogiának.

Ezek előrebocsátásával két részre osztom nézetim sorozatát. Egyik a „vaknövelésről” 's azt előmozdító célszerű utak módokról; másik, a vakokat koldusbottól megóvó takarékos „gyámolításról” szöland a jövő számokban.

Dienes Lajos.

Szabolcsmegyei közgyűlés. Febr. 23án vette kezdetét szeretve tisztelt első alispánunk elnöksége alatt idei első közgyűlésünk. És fordultak elő benne tárgyak, mik a hírlapvasó közönséget is érdekelné fogják. Első napon nevezetes volt erdélyi kormányzó 's főispánunk ó excojának búcsulevele, melyben 17 évig olly köztetszésre kelte megyei kormányzatról lemond 's a Rendektől szívesen elbúcsuzik, miért ők kebleik hálája 's szeretetéből önként serkedő legszebb kötelességüknek tartották, ó kegyelmességétől egy fényes küldöttség által szinte búcsut venni 's nagy érdemeit megköszönni. Ezen küldöttség tehát, ékeskedvén számos olly férfival is, kik a köztanácskozásban nem igen szokták magokat fárasztani, szokásos fényben Kolosvárra utazandik. — Olvastatván Sombory Imre ó mlgát e megye főispáni helytartójává kinevező k. leirat 's a vele küldött esküförmó is, összehasonlítás végett fölkerestetett azon eskü, melyet imént búcsut vett főispánunk ó nmlga székközlalásakor tón, 's ez másnap fel is olvastatott. Erre E. ugymond: ezen eskü ugyanaz, melyet most a kancellaria leküldött, mindazáltal távol van attól, hogy azt törvényesnek ismerné el, mert az csak rescriptum, nem törvény által állapítottat meg, tehát országgyűlésen törvényt kíván alkotatni, mely nemcsak a király, hanem a' nemzet 's alkotvány iránt is hűséggel kötelezze le a' főispánt. Mi a' kinevezést illeti, a' személy iránt semmi kifogása nem lehet; nem szokott bókolni, de meg kell vallania, hogy ezt a' lehető legszerencésb kinevezésnek tartja; ámde ha tekintjük, mily férfítól kell e' miatt megválnunk, mily körülmények közt, mily rendszer következtében történt ezen kinevezés, lehetetlen nem aggódunk. Ennélfogva a' mult évi martiusi határozatot egész terjedelmében fentartatni kívánja, és indítványozza, hogy a' megye a' helytartó ur székközlalásánál magát egészen szenvedőleg viselje, a' RR. részéről semmi tisztelkedés ne történjék, sőt hogy tudja magát mihez tartani, a' helytartó urnak irassék meg, miszerint olvastatván kinevezetése, a' RR. reá ezt határozzák, mutatván az oda csatolt határozatra. B. S. a' helyt. fölesketése ellen óvást kívántatni, mert az administratorokat e' megye törvényeseknek nem ismeri. F. k. ü. a' leküldött esküförmó védelmére állt fe. előadván, miszerint igen helyesen van, ha az eskü csak a' fejedelem iránt köti le hűséggel az illetőt, mert a' fejedelem mindig csak az ország javát akarhatja, ez tehát magában foglal mindent. Mi pedig a' helyettesi rendszert illeti, az ellen panasz nem lehet, mert annak hasznai már is napfényre derültek, ime a' borsodi tisztújítás, mily szépen ment véghez! Ezzel szöland a' beszédeknek nagy tápanyagot nyújtván, egymást váltva fel többen mutogatták az új rendszer hasznait Biharban, Hont és Mosonyban, és az okoskodást is, hogy a' fejedelem iránti eskü a' hazát is magában foglalja, oda fordítgattatott, miszerint a' haza és alkotvány iránti hűség is szintugy sőt még inkább magába zárna a' fejedelem irántit. G. t. ü. pedig a' leküldött esküförmót olly alkotvány ellenesnek tartja, miszerint jobbnak vélné az indítványzott óvás helyett azt határozni, hogy a' helyettes ur inkább ne esketessék föl, hanem eskü nélkül hivataloskodjék, míg az országgyűlés esküförmót készítend. Erre E. fenebbi indítványától elláll, 's ezen G — éhez csatlakozik. K. Ö. szb. mindenesetre bajban vagyunk — ugy mond — denem a' kormány mind ennek oka, hanem nagy részben mi magunk, mi hoztuk első be az erőt, mi kezdtük, most visszaadják nekünk. Nagyobb bajaink vannak, semhogy az esküt olly magasra potenci-rozzuk; de nem is tanácsos ollyast határozni, minek embe-rei nem bírnák lenni: ha nem akarnók is, az eskü előbb-több minden esetre le fogna tétetni. Azért tanácsosb az eskü megszüntetését az országgyűlés teendőjé közé feljegyezni, óvást tenni, a' m. évi határozatot megtartani, de hozzá semmit sem toldani. Szöland hozatott még, hogy az eskü bírás-kodást is emlegetvén, el kellene határozni, miszerint a' helyettes ur a' törvényszékeken ne elnökölhessen; de erre némelylek azt mondák, hogy ez iránt van statutum, mások ismét, hogy nem lehet, mert a' törvény másképp rendelkezik. Végzés: a' határozat egész terjedelmében fentartatik, hely-tartó ó mlgának megküldetik, óvás tétetik, 's esküförmó — készítés törvényhozás végett följegyeztetik. — Nevezetes

még a' gyűlés első napján tett azon határozat, miszerint U. B. mint a' kerületi táblai elnök ellen e' megye Rei ó felségéhez felirnak. Valóban különös tüne-mény, ezen RR. e' napon alkalmatlannak, 's mit én tudom még minek kiáltják ki azon férfit, ki nemesak soha nem, bűnhődék, sőt megyéje ót alispányának 's követének, meg-választá érdemesíté. Negyedik napon pedig, egy kis tisztelet-beliség végett ajánlásért egy folyamodvány tárgyalatván, ugyanezen RR. abban állapodnak meg, hogy e' megyei minden lakosnak, azon pár százat kivéve, kik börtönökben bűnhődnek, becsületes magaviseletéről örömet adnak bizonyítványt, de ajánlani, az a' megye méltóságával össze nem fér. Volt ekkor ollyan is, ki megyebeli ismerőséres nem átalotta kiáltani: nem ismerjük! (ámde a' külmegeyi U. Bra nem látta jónak ezt megjegyezni). Itéljenek, kik nem érdekelteknek! — Említettvén, hogy a' gr. Buttler ludoviceumféle alapítványainak használata f. évi octoberben fog megürülni, a' mostani törvényszékek befejeztével tartandó záros közgyűlésre az évpénzek elnyerésére esőd rendeltetett. — K. Ö. szbiró, ki az elfogott rabló Geszten Józsi czinkosai 's teteteinek kipuhatólásában kitünő ügyességet 's fáradhatlan buzgalmat tanusított, legkisebb kínzás nélkül vallatván, följelenté azok neveit, kik e' rablók elfogatására kitűzött díjakat elnyerék 's ezek kiadatni rendeltettek, Albert Mihály csendbiztost illetvén a' Geszten fejére tett 200 pft. — A' nm. htanács értesíté a' megyét, miszerint mult gyűlésből fölterjesztett azon kérelme, hogy a' katonai portiók felére csökkentessenek, vélemény adás végett a' hadi kormányval közöltetett; a' segedelmi kért 20ezer ft kölcsönre nézve pedig leiratik, hogy ez visszalétezési a-laphiány miatt nem eszközölhető; végre a' tiszaszabályo-zásra olly czélból kért 10ezer ft kölcsön, miszerint itt a' szükségét szenvedő nép élelmét megkereshesse, a' miatt nem adathatik, mert e' tárgyban épen gr. Széchenyi István ó nm. munkálkodik. Ennek fonalan jelentetett, hogy Domb-rád vidékén két év óta nem termett semmi, 's a' vidéket most egészen vízborítván, a' segedelem elkerülhetetlen. — A' megyei levelezések körül Pestmegye közele a' hor-vátiügyek iránt természetesen pártoltatott; Hontnak pedig megiradni rendeltetett, miszerint e' megye ellenkezőről van meggyőződve 's a' tényekből ellenkezőt következtet. És Pozsonymegye levelére ugyanesak a' horvát bajokat illetőleg megiratik, miszerint e' megyének van már e' tárgyban ha-tározata. Mart. közepe táján tehát ismét közgyűlés leend.

Biharmegyéből. Politikai életünk leirhatlanul viszontagságos. Nincs benne egy gondolat is megnyugtató; Hasonlít egy ellenségfőt megszállott városhoz, melyben a' lesújtott nép békevágyai a' honvesztés romjain halmak el. Mindenfelé kétség 's aggodalom: vajjon meg fog e' már va-laha szünni vagy szünetelni amaz átkos fergeget, melyet itt az elégtelenség kiismeretlen magaviselete támasztott? Talán...E' kétes szóban foglaltatnak reményünk, fájdalomk. Egyik párháboru a' másikat éri. A' napokban is, viseltünk egy illet. 'S ugyan miért? Értsük meg a' botránykövet. Szí-nészeink vannak; tehát azért, mivel e' nemzetiségi árva vándorok nyomorult sorsuk némi enyhítésére egy farsangi bált rendeztek; azonban az elégtelent párt annak megbuk-tatására egy másikat indítványzott. És ugyan miért? A' nyájas olvasó nevetni fog, ha meghallja, hogy pusztán csak azon okból, mert e' színeszek, kiknek állásuknál fogva sem-mi politikai párthoz tartozniok nem lehet, nem szabad: Ju-liánna estélyén az administratornál egy két magyar dalt é-nekeltek el; névnapján t. i. ama ritka erényű nőnek, kiről a' lovagias O'Connell mondaná: „Férflak vagytok, valamint én: tehát ügyeltek: hogy boszúból ne szóljatok egy nő ellen, kinek semmi vétké nem lehet Irland nyomorusága eszközlé-sében.” A' színeszek ellen e' miatttörő emberek vajjon fér-flak é? Vajjon lovagiasak é? megítélheti minden józan. Az illy elégtelenteknek ugy látszik minden szabad, még az is miszerint a' keserü zavart, melyet kétségbe vonhatlanul ók idéztek elő, „vérfürdőnek” mondogathassák hírlap utján. Illy szavak visszasülyedésünket jelentik a' legneveltelebb korba. — Jót fog e' szülni az illy nemü szabaditék? mi nem dönthetjük el. Nincs kezeink közt irányában semmi jog-fegyver. Mindazáltal a' történet után sejtjük, és gondoljuk: hogy az igazság nélkül nagy szavakban bővelkedő nem-zet, sorsban dicsőségben mindig szegény volt. De mon-dám: politikai életünk leirhatlanul viszontagságos!

Horvátországi dolgok L o m n i c z a febr. 24én. Szinte elfáradunk politikai mozgalmaink, vitáink és csatázásunk éber kíséretében. Nehéz a' feladat, melyet korunkban a' hazája 's nemzete ügyét szívén hordozó polgár-nak kivívnia kell; nehéz a' munka és fárasztó, melyet e' té-ren foglalkozva találkoznia kell: de a' czél dicső 's ha az e-redvény a' szüztisztaságu és szeplőtlen várakozásnak csak felényire felelend is meg, mi büszke és nyugott önértettel mondandjuk el akkor Simeon sz. igéit: „most már elbocsát-hatd uram szolgálodat, mert látták szemünk az üdvözítőt.”

De ha, mitől a' nemzet őrangyala védjen meg — mind ezen önzéstelen fáradalomnak, a' honszeretet lángjától felmelegi-tett szív buzgó fohászai 's a' szent akarat folytonos cselek-véseivel nem mást, mint a' legjogszerűbb remény kijátszását, csalódásokbai tisztítását eszközölné, akkor büszkén ugyan de olly nyugalommal, minő az örülés; mondanók el az irás szavait: „volucres coeli nidos habent, filius autem hominis non habet, quo caput reclinet — azaz: az ég madarainak fészket ad a' gondviselés, és az ember fíja számára a' nap a-latt és a' föld színén nincs hely, hova gondterhes fejét le-hajtsa.” Ez azonban csak az utolsó eset lehet, mitől semmi okunk sincs félni.

De most jut eszünkbe csak, hogy három megyéből álló kis országunkról akaránk az anyahon testvér polgári-nak valamit üzenni, mit nem tudni hiba lenne, tudni pedig nem épen vigasztaló. Miként előbbi közleményünkben az ol-vasó kivethető, a' varasdi közgyűléssel nem valánk megelé-gülve, mert ugyan ki az a' magyar alkotvány harmatesője által felnőtt polgárok közül, ki édes rokonának szándék os-romlását, mennyire t. i. egyedi meggyőződés ezt elhitei, megelégtül pillanattal tekinthetné? illy helyzetben valánk mi látva véreink elferdített törekvésit, 's illy helyzetben va-gyunk most is, mert a' dolog kellő kimerítése tekintetéből még a' következőket vagyunk kénytelenek ide jegyezni mint utóhangját multkori felsőhajtásunknak. Trencsény megye körlevele olvastatott fel. A' czimzett megye Zágráb felső-állítására hivatalos tudomásába jött annak, hogy a' gr. Erd-dődy családot örökségileg illető varasdmegyei főispáni jog gyakorlata idegenre szállítottat; ezen átruházásban a' ne-mes megye annál nagyobb sérelmet lát, mert benne az or-szág törvénye van megsértve, mely törvény, habár az el-lenlék elvével nem egyezik is, mennyiben a' főbb hivatalo-kat egyes családokra érdem 's egyedi kitüntetés nélkül sok jelesb kizártatva örökösön ruhazza át — mindazáltal tisz-teletben tartandó addig, míg a' fejedelem és nemzet egye-sült akaratával a' törvényhozás utján el nem töröltetik: en-nélfogva a' czimzett éjszaki megye barátságosan felszólítja Varasdot: térne magához 's emeljen szót e' tény ellen, mely illy törvény megszegéssel többre is utat nyit. Nos mit mon-dtak erre a' veres sapkások szónokai? azt: hogy ha ollyan tör-vény sértetik meg, mely nekik a' nélkül sem volt tetszésö-kre, akkor bizony ók nem panaszt, hanem köszönetet sza-vaznak az illető félnek; egyébiránt is a' fejedelemnek fentar-tott jogai közé tartozik a' hivatalok szabad kiosztása, akár irva van ez, akár nem; természetes tehát, hogy ezt gyako-rolván olly egyedet tisztel meg azokkal, kiknek jelessé-gök, alkalmasságuk, hűségök és önérdékellen ragaszkodásukról meg van győződve. Trencsény megyének pedig válaszul fog adatni, hogy Varasd megye az Erdődy főispá-nokkal nem volt megelégedve, a' mostani főisp. helyettes pedig nemesak bizodalnokokat, hanem szeretetüket is birja. A' veres süveges rendek megemlékezének egy uttal a' zá-grábi szomszédokról is, miért is ezek közgyűlésének komo-lyan tultaul adandják: hogy Zágráb megye ovakodjék ezen-tul Varasd ügyeibe avatkozni, hanem maradjon saját tűz-helyénél, ezen fölül a' jegyző által meg fog a' szomszédok-nak iratni az is, hogy az Erdődyféle körlevelekhez hason-lókkal ne bátorkodjék többé a' magyar megyéket is felzak-latni, mert így nagy világgóság lenne, pedig Varasd felett nem szokott a' nap teljes fényben derengni; minek lehető-jeg a' közel fekvő zajorjai hegyormok természetes okai.

Halljuk! ismét egy körlevél olvastatott, még pedig ma-gyar jegyző irta latin nyelven. A' levél Hontmegye karai és rendeitől érkezett üdvözlésünkre, azaz tulajdonképen meg-szomorításunkra. Hont megye rendei tudatják velünk, hogy Pest jayvezéklésiben nem osztznak, hogy a' horvát tarto-mánygyűlés eljárását tökéletesen jónak és rendszerintinek, határozatit pedig jog- és törvényszorúeknek ismériek és val-ják; végül kijelentik, hogy a' mellék tartományok municipa-lis jogait*) épségben tartatni ohajjták. Mit mondjunk e' le-vélre? Ennyi tán elég is lenne pótléknak, azonban mentsen isten, hogy a' B. p. Híradó érdemes vezérét mellőzéssel bán-tsuk meg; suum cuique. Tudva van az olvasó közönség e-lőtt, hogy az Agramer Politische Zeitung szerkeztője mult tisztújításunkkor megyénk táblabírói koszorujába fűzetett azon érdemeinek méltánylásául, melyeket hasábjain a' széles német világnak az illység mellett elmesélt; már ha ez így volt, következetesség leend e' a' B. p. Híradóról megfe-lejtkezni, annál inkább, mivel ennek czikkei fordítva szoktak közöltetni a' zágrábi hírtárban; ns Varasd megye rendei te-hát a' Budapesti híradó vezér szerkeztőjét lapjában e' me-gye iránt tanusított érdemei tekintetéből szinte táblabírá-joknak üdvözlök. (folyt.) 9

Erdélyi ügyek. Az Erdélyi Híradó gyilkos me-rényt közöl, 's a' tettes kipuhatólását illetőleg téjékozásul

*) A' tartománygyűlés nem municipális, hanem tör-vényhozói jogot gyakorolt. És ez a' földolog! 9.

több eseményt hoz fel, melyek mind oda mutatnak, hogy Erdélyben is, mikint edes Magyarországunkban nem a legjobb lábón áll rendőri testületünk. Ez érdemben több rendbéli vitatkozásokat hallottunk, köztök olyakat is, mintha alkotmányos országban szigorú és gyors eljárású rendőrség nem is létesíthetnék. Ezen anti-alkotmányos polgárokat szeretnénk oly tartományba utaztatni, hol az alkotmányos szabadság egész más alakban, terjedelmesebb 's feszele- nebb firma alatt élveztetik nem kiszemelt osztályok, hanem az összes néptömeg által; nézzék e' tájakon a' rendőrséget megállapító, vagy szabályozó, vagy utasító törvényeket, 's nézzék ezután a' politia eljárását, 's mondják: hogy alkotvá- nyos hazában az alkotmányos szabadság sérelme nélkül nem lehet szigorú, 's a' közbátorságra híven felügyelő rend- őrség. Egyébként az Erdélyi Híradó kivált fővárosunk rend- őrségi testületéről nemcsak hogy ellenkező véleményben van, hanem Kolosvár rendőri drabantjait, 's rendőri bizto- sait iside ohajtán küldetni hogy tanuljanak: mint kell sze- mély és vagyon felett éj- napon át órködni. Megtisztelve é- rezzük magunkat e' nemes bizalommal, de csupa szerény- ségből még most egész kiterjedésében nem fogadhatjuk el, azaz nem javasolhatjuk az iskoláztatást; mert Pest jelen életét úgy kell tekinteni, mint azon ifjuét, ki minorennis ko- rának utolsó évében áll telve kecsesgató reményekkel, mint fog o uralkodni, mint fogja honát, magát, 's emberfeleltbol- dogítani, ha majd a' törvényszabta 24 éves teljes kort túl- ugrandja. Igaz, hogy a' városi kisebb reformokat néha mul- típhkált értelemben író Pester Zeitung méltán meggyőzhe- té a' távulléveket, hogy Pesten a' rendőrség rendeltetésé- nek ne továbbján áll, no de erre még nem lehet építeni, ha- bár mi is — pedig szívesen elismérjük, hogy Pest hatósága, kivált ez újabb időben sokat, igen sokat tett, de még nem jutott odáig, hogy ót rendőrségi tekintetben mintaképül ál- lithatnók. Törvény uraim, 's mennyire ósiségi békóink en- gedik, polgári egyenlőséget az országban a' törvény előtt, mely minden becsületest egyiránt jutalmazzon, 's minden vétkest kiváltásra hivatkozhatás nélkül azonosan sújthas- son, és hidjék meg önök, hogy rendőrségünk, habár Bé- eset és Páris rafinirtabb fogások kitanulása végett nem lá- togatandja is meg, de a' közbátorság kezelésénél bizonyosan annyi híjánjt a' polgárokkal nem éreztetend.

Vajda Hurlyadon a' M. és J.' szerint a' farsang végé- vel ugyancsak báloztak, a' közeprend is kített magáért, de mivel e' vidéken a' demokrata szellem csak a' gyűlés ter- mekben divatos, tehát a' polgári rend nem részesítettett e' nemes bálokban, de ha ezek tartottak hasonló mulatságo- kat, oda a' főbbek elküldék cselédeiket liberliában, kik ha bé nem bocsáttatának, megharagudtak principálisak, no de ilyen harag mai korunkban úgy hiszszük, már érvénytelen, 's inkább neveltséges, mint aggasztó. Rendőri állásáról té- tetik említés e' hisztóriai nevezetességű városnak, itt az ide- zett lap szerint minden szabad, tán l—i is; minap bizonyos szemétdombból a' sertészek egy szép gyermeket túrtak ki, fél karját lerágták, így a' piacon széthordoztatott, 's azután a' gondos városbíró szép énekszónál eltemettette. Ennyi volt az egész nyomozás. — Nem igen rég egy aszszonyásznak éjszaka öt darab pujkáját lopták el, tán csak tréfából? ám- de ó nem vélte annak, 's addig panaszkodott az illetők e- lőtt, míg harmadnap mulva négy pujkáját megtépve reggel a' ketreczben találta, miért is köszönetet mond a' viszsa- vivőnek 'stb. Mi világos bizonyítványa nemcsak annak, hogy a' két testvér hazában a' politialis felügyelés, melynek szüksége elvitathatlanná lett, lehető legrosszabb lábón áll, hanem annak is, hogy daczára fajunk naponként kevesbe- dő számának, fentartására semmi gondot sem fordítunk. Például Vajda Hunyadon magyarok is laknak, 's ha az ezer nyolczszázadiki országos, vagy püspökmegyei schematis- must felütnök, 's magyar lakosinak számát a' mostanival egybevetnők, ki hiszi, hogy minden 20 után csak egy sza- porodás is számítható? Vajda Hunyad nevezetes város volt hajdan ama nevezetes férfuról, kinek tettei a' világtörté- netben örökre fénylenek, ma miről nevezetes? az utczán szertekigyőző Cserna mocsárról, feneketlen saráról, ma- holnap tán a' Kárpátokkal azonos magasságra emelkedő szemét, és trágya halmairól; pedig e' kiemelt kellékek min- dent inkább eszközölnék, mint egészséget és népszaporodást! Nem ártana kissé több figyelem és szeretet önmagunk iránt, 's csak azután fordítsuk telepítő vágyainkat Würtem- berga népfölöslegére. Sapientia pauca.

A' ns város (Kolosvár) táncsteremében húshagyó hétfőn febr. 23án adatott álarczos bál, tiszta jövedelme te- vén ezüstben 127 ft 8 krt, ennek hason fele 63 ft 34 kr, a' köző iránt nemes buzgalommal viseltetett haszonbérlo ur- rak által a' szegények k. monostorutczái dolgozó intézete pénztárába befizettetett. Fogadják érette az intézet szíves köszönetét; e' jövedelemhez járult az intézet javára be nem adott jegyekért 4 ft 40 kr ezüstben, 's ugyan e' jövedelem pótlására erd. püsp. Kovács Miklós ur ó nmlga is 50 ezüst flot ajándékozni kegyeskedett, miért is az ó nmlga kegyes

adakozásból már gyakor ízben részesült intézet igazgató- sága nevében forró hála fejeztetik ki. (Erd. Hír. és M. és J.)

A' mult hó 12én 's következett napokon főispáni el- nöklet alatt tartott középsszólnoki közgyűlés tárgyai közé még feljegyzendőnek véltük a' következőket a' M. és J. után. A' t. székli t. bírák közakarathól továbbra is meghagytak hi- vatalaikban, egyedül az alispánna választott Viski Pál he- lyébe derékszéki rendes thirónak Laskai Lajos kiáltott ki. A' szatmári püspök által Sz. Goroszlóra telepített, és telepí- tendő bajorhoni új szellérének a' megye által 5 évre en- gedett közterektől mentességek a' főkörmányszék által helyben hagyatik, a' kir. adótól pedig 3 évre felmentetnek. Alispáni jelentésből kitűnt az is, hogy a' megyének kicsiny börtönépületében jelenleg egy szobában 20—25, sőt 30 rab is úgy öszszesufolyva hever, hogy lefeküdni akarván, egymástól ki nem nyújthatnak, az ennek javításáról szó- ló terv készítésére megbízott választvány beadá jelentését, mit a' rendek most már harmad ízben terjesztenek helyben- hagyás végett a' kormányzékhez. A' tüzkármentő társulat középonti biztossága is beadá jelentését a' mintegy 300 ezer pforint értékűre menő vagyonáról 's kérte, hogy a' me- gye 4 kerületében most magány egyedekből levő 8 vidéki biztosok fele száma sebesebb kezelés tekintetéből megyei tisztekből állíttatnók ki, mi elfogadtatván határozatott, hogy ezentul minden kerületben a' biztosság egy szolgabíró 's egy magány egyedből fog állani, határozatba ment az is, hogy ezentul minden történi károk azonnal egyenkint rovassanak ki, 's minden rovatnál tétessék ki a' középonti jegyző ál- tal: hogy kinek kinek tüzkárért mennyi tókétl, és 50 ft ut- tán mennyi rovatott ki? 'stb. A' gyűlés a' jegyzőkönyv hite- lesítésével fejeztetett be. †

X Kérelem a' beteg gyermekek ügyében.

Méltóztassanak mind azok, kiknek szíve a' nyomor és szen- vedések enyhítésén örvend, szülék, kik a' gyermekek be- tegségeit öntapasztalat után méltányolni képesek, végtére minden hazafiak, kik hazánk jelesb intézetei iránt rokon- szenvvel viseltetnek, dr. Schoepf urnak p. gyermekkórház igazgatójának ide mellékelt hivatalos tudósítását elolvasni. E' kérelem teljesítése a' tények erejével hathatósban mun- kálанд, mint bármilly buzditó szavak. Kiki e' szerint maga fogja megítélhetni, mit művel ez üdvös intézet az ország minden részeiből itt gyűlemlő szegény beteg gyermekek or- voslásában, és mit azáltal, mi az alapítók egyik főczélját te- szti, hogy innét az egész hazában szétszórló kezdő orvosok- nak bő gyakorlata alkalmat és oktatást nyujt az orvoslás e' nehéz nemében kiképzésökre.

„A' ttekinetés. A' p. gyermekkórház által 1839ki augusztustól 1845ki december végéig vallás- és születés- különbség nélkül orvosolt beteg gyermekek — a' leggyen- gédebb csecsemőkortól a' 15—dik évig — összes száma 10.366. Ezek közül az intézet ágyaiban fekvő egyszersmind ruházattal is elláttattak 1430; hasonlólag beteg anya vagy dajkák csecsemőkkel együtt 410; — járólagosan 8936. — Budapestiek valának 9502; — különböző megyékből, vá- rosokból 's falukból 864. Ezen utóbbiak, nagyrészt súlyos és megrogzott betegségek, vagy véghezviendő sebészi mű- tételek (operatio) végett hozatván ide, nagyobb száma az intézet ágyaiban, 's többnyire hosszasan fekvének. Belső betegségekben szenvedének 7160; külső bajokban 3206; 's ezek között 355ön sebészi műtéttel, u. m. hughyóagkó- metszések, kancsalszem-műtétek, görbült tagok végett in- metszések, daganatok kiirtása 'stb., vitetett véghez. A' ben- fekvők halálzási aránya a' felgyógyultakéhoz — ide számít- ván a' haldoklóan vagy holtan behozattakat is — 1: 7, az összes arány 1: 14.

A' betegségek részletét ez alkalommal csak röviden ki- vánom érinteni. Veszedelmes hevenybetegségek u. m. hagny- máz (typhus) és ideglázak, forró borkütegek (himlő, vör- heny, kanyaró), agyvízkór és hártás torokgyík (croup) — mely kórnek 1839től 1841ig gyakran, aztán pedig négy év alatt csak nagyon ritkán jövének elő, — ismét 1845ki ősz óta nagyrészt hozattak az intézetbe; kü- lönösen pedig jelenleg a' nagyobb gyermekek között sokan szenvednek ideglázban. — Szüntelen arányos nagy meny- nyiségben fordul elő a' görvélykór (scrophulosis), 's ösz- szesen már 2000nél több görvélyes beteg volt orvoslásunk alatt. Föl lehet vennünk, hogy a' pesti külvárosok szegény népességének gyermekei között az 1s ő évtől a' 6ig minden harmadik gyermek többé kevesebb görvélyes. A' 7dik évtől a' 14ig mindinkább ritkább ezen betegség; de még is ezeknél is látunk elég nagy számmal borzasztólag erős gör- vélyes bőr- és csontbetegségeket, a' legnagyobb elfajulás fokát, melyek látásánál a' szegény 's műveletlen ember sorsa 's léte egyéb teremésekénél sokkal sze- rencsétlenebbnek tűnik föl. A' vagyonosb és műveltebb nép- osztály gyermekeinél illy foku bántalmak csak ritkán látha- tók — melyek ollykor undor- 's irtózással nem kevésbbé mint sajnálással töltik meg az ember kedélyét. — A' nem- zedékek ime huzamos pestisére különös figyelmünket for-

dítván, ellene hatható gyógymódot igyekvünk alkalmazni, 's nagyobb gyermekekénél némi sikerrel küzdünk is ellene. Örömmel tapasztaltuk szinte, hogy a' szegény szülékhez naponként intézett tanácsunk a' táplálát 's ápolás módjai- nak gyarapítására természetlen földbe nem estek. Hét évi tapasztalás után bátran mondhatjuk, hogy a' gyermekkór- ház csüggedetlen intései 's oktatásai e' részben üdvös ha- tást gyakoroltak. De nagyrészt szomorokodó tanui kénytele- lenítettünk lenni azon borzasztó nagy halálzási aránynak, mely a' szegény dolgozó néposztály árva 's törvény- telen kisdedeit pusztítja. Már magában száma ezeknek feltűnő nagy; mert 10,360 beteg között volt 453 árva, 's 1693 törvénytelen gyermek! Ezek többnyire 1—2 p. ft hó- napi fizetéssel a' legegésztelenebb lakhelyekben, durva 's nagyrészt vétkes személyek által aképen tápláltatnak, hogy néhány hónap alatt lassu sorvadásban elvesznek, 's ujak foglalják el aztán ezeknek halálos helyeit. — A' dur- vaság, előítéletek és bün ime legsúlyosb körében, fájdalom! sem orvosi tanács, sem orvoslás nem igen sikerül. Tapasz- talatink nyomán 100 illy nyomorékra nem esik 5 egészsé- ges, 's 20 nem éri el a' második életévet. E' részben még nagy parlag földé van a' civilizációnak!

Tudva van, hogy néhány hónap előtt „egy fize: eses betegek külön osztalya“ alapított meg kórházunkban, melyben nem ritkán vagyonosabb szülök is adják gyerme- keiket — egyedül, vagy dajkájukkal együtt — részint bu- dapestiek, részint távol megyékben lakók; 's a' ki intézetünk belszerkezetét isméri, jótéteménynek tekintendi ezen fizeté- ses osztályt is, midőn főkép özvegy férfiak, vagy egyéb kö- rülményeknél fogva a' szülök hon nem részesíthetik beteg gyermekeket azon orvosi gondviselésben, minőt a' beteg- ség súlyos makaessága, vagy többi gyermekeire való ká- ros befolyása megkíván.

Befejezésül azon örvendetes meggyőződést is legyen szabad kimondanunk, hogy az évenként nagyobb számmal és szorgalommal az intézetet látogató orvosifjak által a' gyermekgyógyászat is, mint hazánk minden jó ügye, mind- inkább fog tökélesíttetni 's terjedni. Pest, febr. 7én 1846. Dr. S c h o e p f, a' pesti gyermekkórház igazgatója.

Méltóztassanak nők és férfiak az egyesületünk által gyámolított intézetet meglátogatni; — e' kérelemhez azon remény csatlakozik, hogy nem fogják e' helyet megillető- dés és pártolás nélkül elhagyni. — Hét év előtt ezen esz- me, mely nemcsak az emberszeretben, hanem a' művelt- ség és erkölcsiségben birja gyökereit, megpendítettvén, szintolly buzgó mint nagylelkű pártfogások által annyira gyarapodott, hogy az egyesület gyorsan gyűjtött 32,000 pft tókéjének nagyrészt egy czélszerű épület létesíté- sére fordíthatá. Magyarország herczeg-primása Kopácsy ó nmlga, Károlyi Györgyné 's Batthyány Lajos lelkes test- vér-grófnók, hg Grassalkovichné ó nmlga, gr. Batthyány Kázmér 's a' pesti izraeliták közönsége, kiknek nevei a' se- gélytelen szenvedésnek e' menhelyén ragyognak, 1000 p-ft- nyi tókékkal ágyakat alapítani kegyeskedének; és számos nagylelkű emberbarát is e' czélra folyton adakozott. De az intézet szükségei 's költségei nagyok, 's még tókéinkből tá- vulról sem kerülnek ki, ámbar az intézet ágyainak száma a' szükséghez képest még csak csekély, t. i. 20 ingyenes és 10 fizetéses ágy. — És midőn alig van megyei vagy városi ha- tóság, melynek keblébe tartozó szegény beteg gyermeke- ket, egyedül vagy beteg anyjokkal együtt, az intézet nem á- polt volna; 's midőn a' gyermekorvoslás gyarapítása szinte az egész hazát érdeklő ügy: kérjük bizodalmasan a' ható- ságokat és egyeseket, nyujtsanak az egyesületnek segédke- zet im ez üdvös intézetnek alapítványok 's egyéb adakozá- sok általi elősegelésére!

Elfogadtatnak aláírások évenkénti adakozásokra, vagy akármiféle ajándékok e' czélra N á d o s y ur intézeti pénz- tárnoknál (váczi-utca, 's fehér oroslán' című posttőkeres- kedésében); vagy az i n t é z e t b e n (ősz-utca); vagy a' hír- lapok szerkesztőségénél, melyeket ezennel azoknak szíves elfogadására bizodalmasan megkérünk. *) Költ Pesten, febr. 12én 1846. — M á h r A n t a l s. k., választványi el- nök. F r a n k e n b u r g A d o l f, egyesületi titoknok.

A' kir. magyar természetstudományi tár- sulat folyó hó 14kén, szombaton délutáni 5 órakor tartand- ja évnegyedes közgyűlését a' seminariumi templom átellené- ben levő 314 sz. alatti Palikutsevny-házban létező társulati szállás teremében. dr. Kovács Sebestyén Endre, társulati titoknok.

Gyáralapító részvénytársaság. Ismételve emlékeztetőkbe hozatik a' t. című részvényeseknek, miként a' gyáralapító részvénytársaság rendes közgyűlése folyó hó 15- kén d. u. 5 órakor, a' casinó teremében fog tartatni. A' közgyű- léseben részt venni kívánó részvényesek részvényeiket vagy megbízásukat az igazgatóságnál legalább is két nappal köz- gyűlés előtt, tétetvény mellett, letenni tartoznak, 's közgyűlés után a' tétetvény visszaadása mellett visszavehetik. — Kelt

*) Illy nemes czélra felszólításnak, mint mindig, ugy- most is szívesen hódol a' Jelenkor szerk.

Pesten, martius 9. 1846. Elnöki meghagyásból Kúthy Lajos választ. jegyző.

Budapesti napló. (Mart. 12.) Minden országnak van saját szerepe a világforgalomban, miszerint az életpálya elágazási szerint a cselekvőség egyik vagy másik terén sajátosságos tünik fel. Így például Olaszország dalköltészet hona, Angolország világkereskedés főszéke, Németország az ipar, Franciaország a tudomány főtere; Amerikában a mezzei munkásság, másutt ismét a tunyáság virágzik legjobban; — hát a mi harezosnéplete földünknek hol jut ezen érdemsorozatban hely? Felelet: Magyarország a szónokok hazája! Sehol sem beszélnek a földkerekségén annyit minden komolyabb követkevény nélkül, mint nálunk, amiből elég élesen szerkesztetik össze a szósorozat, sőt paprikás vers is van benne dültig elég. Azért jó lenne ha más országok hozzánk járnának iskolába szólni tanulni, hogy legalább így volna valami látatja a dolognak; vagy a külföldiek gúnyszava üzné munkásságra e kényelmes népet, mely legújabb teendői körül is folyást csak szavakban emészt fel erejét; minélfogva annyi kezdemény közt alig mutathat elő dícsőséggel bevégzett művet. — Nemzeti színházunkban minap két énekes vendég lépett fel Lovasy Betty k. a. és Rézler ur, az utóbbi erőteljes hangjával szép reményekre jogosítja az intézetet; ellenben vannak színházunknak dalnokai, kiket a közönség nyugalmáért nyugalmobba helyezni nem ártana, mit leginkább a „Bál-éj” alkalmával J. ur bizonyított be, midőn türelmes halgatói élvezeti vágyát majd tönkre önkeltte; egy másik énekes úgy látszik előadás előtt mindig józúzen vacsorál, mert ilyenkor pénzért sem nyernék egyetlen tisztá hangot torkából. Ilyen s másféle bajok ellen úgy hisszük a husvéti szerződéses biztos gyógyvénnyel szolgáló Bosco még csak magán körtöt büvölget; színházat nem látorkodnak neki adni, mert könnyen megeshetnék, hogy az egész közönséget elbűvöli. — Léhmannal többen szándékoznak felépíteni, kik oly könnyűnek érzik magokat, hogy alig van földi súly, mely őket továbbra is leigézhetné. — A Józsefnapi vásár küszöbünkön van, s a bódék és áruraktárak körül nagy sürgés uralkodik; hallomás szerint vendégmivészek is nagy számmal érkeztek, kik ezuttal csak a pénzés erszények, és nyereséges árukra terjesztendik ügyességüket, s remélik a t. vásári közönség szórakoztatásától, hogy minél értékesebb szerdékel távozzanak el. — A magyar akadémia mult hétfőn tartott kis gyűlésében Schedl Ferencz titkok az elhunyt derék férfiú, superint. Kis János fölött, ennek érdemeihez méltó emlékbeszédet mondott, melyben ez irodalmi tisztaság aggyastván életét érdekeseb vonásaiban vázolja. Utána Gorove István tartá jeles beköszönő beszédét, a képviseleti rendszerről értekezést úgy a szabatos nyelv, mint tiszta és lelkes előadása egyiránt jellemző; beszédének czíme pedig: szerencsés választásának tanujele. E gyűlésben ámbár a terem tömve volt figyelmes hallgatósággal, épen csak azokat nem lehet látni, kik legtöbbet panaszkodnak az akadémia gyűléseinek nyilvánvalósága miatt; ize itt megtörtént a kezdet, meg lássuk, minő eredménye lesz a további nyílt gyűléseknek? — A színház igazgatóság által felsőbb körökben forgó farsalagsi vigjáték jutalmául kitűzött 60 db. aranyra tizennygy pályamunka érkezett be, melyek már is rigorosum alá kerültek; mint sejtjük, kik a tündöklő pályadíj aggyódva várják — nemcsak tizennygyen vannak. A dunai gőzhajótársaság megszaporította gőzövényeit, s ezután szakadatlan huzamban mindennap menend egy gőzhajó Bécsbe; a mellék állomási utazók külön szállítókön fognak vitetni; — miből sokan nagy kényelmet remélnék. Tekintsünk meg ismét néhány terményt az irodalom teréről: egyik ezek közül az „Idegenszótár” a társalgási és tudományos nyelvben valamint a honi hírlapokban előforduló idegen szavak magyarítása és helyeskijtésére vezérlő segédkönyv Pest 1846. Heckenast Gusztávnak; mely néhány ivnyi füzetkét annyiból is czélszerűnek találjuk a közönség használatára ajánlani, mivel mióta e nemben fíradhatlan Kunossunk elhallgatott, semmit sem nyertünk ez ügyben, holott épen a munka czímén olvasható okból korunkban igen szükségessé volt. Másik Rosenzweig Miksa „házi iskola” című könyve, magyarul tanulni kívánó németek számára, melyben szerző elmélet, és gyakorlatilag igyekszik előadni a lehető legkönnyebb módot: mikép lehet a hazai nyelvet tanító nélkül megtanulni; mit egyszersmind gyermekoktatás is kézi könyvül használhatnak, de hibás theoriat Szinte Heckenast kiadása, Merényi Lipót francia nyelvtanító előbb megjelent nyelvtanához közre boesát a francia nyelv szokólési szabályait. Ennek ára 20 kr. p.p. Szerző tulajdona.

Anglia.

Febr. 23-án este 10 órakor a toweri 's st jamesparki álglyuk döngése jelenté az efféléktől már elszakított fővárosnak a britt hadseregnek Sutledschnél kivitt győzedelmét, miután ennek körülményeit már reggel a lapok közölték, melyek egyébiránt a kormányzót ez uttali eljárása miatt erősen megtámadják. Hogy a kormányzó, kinek Lahoreben s egyébütt számos ügyviselője van, nem tudta volna, mikép a sikkok komolyan készülnek a háborúhoz, vagy hogy ne gondolhatta volna, mikép 50—60,000 illy vad harezos öszszgyűlvén, a gyűlölt angolokat bizonynyal megtámadandják — ez megfoghatlan. De még megfoghatatlanabb, hogy mikép lehetett az illy csekély számú (1000 főből álló) csapatot az ugyszólván bizonyos romlásnak kitenni, miután a fősergeg osztályoknak, mik a határokat őrzik, 6 napra volna szükségök (naponkinti gyors indulóra 30 angol mérföldet számítva), míg az ellenséghez eljuthatnának; — és így hogy mi módon dulhatá fel ama csekély hadcsapat, minden fenforgó akadályok mellett is, a több mint négyezer erős ellenséges tábor, sőt, mi valóban csodálatra méltó, mi módon állhatá ki győzedelmesen a sarat utolsó megtámadáskor a 30,000 főnyi friss sereggel szemközt — ezek mind megfoghatatlanok. Annyi bizonyos, hogy ha a sikkok, a helyett hogy magokat elsánczo-

nák, tömegesen léptek volna elő, a kis ferospuri csapatot egészen tönkre verhetik, és most már Delhi birtokában, sőt tán sok ezer indus és mahomedanus fölkelővel utban lehetnének Kalkutta felé. Az angolok győzelme mind a mellett kevés örömet gerjeszte Londonban, mert mindenki részvétellel beszél azon számos családok felől, melyek ez ütközetben egy vagy másik tagjokat elvesztették.

Febr. 24-én felsőházban Wellington az alsóban Peel jelenté, mikép legközelebbi hétfőn parlamentariss hálaszavazatot akarnak az indiai főkormányzó s indobritt hadsereg számára indítványozni, mi világos tanúságul szolgál, hogy a kormány nem osztja a sajtó nézeteit India igazgatása körül.

Bunsen porosz követ Londonban, levelet kapott Harding indiai főkormányzótól, melyben ez Waldemar porosz kir. herczegnek (ki gróf Ravensburg név alatt utazik Indiában) s a kíséretbeli tiszteknek fenemlített csatákban kitüntetett vitézségét legméltányóbb szavakkal földicséri. A kíséretbeli orvos a herczeg oldala mellett lón agyonlőve; a herczeg segíteni akarván, sebesen leugrott lováról, de az orvos akkor már halva volt.

Febr. 28-án elvégre valahára vége szakadt az alsóházi tanácskozásoknak a ministeri tervet illetőleg. Reggeli 3 órakor szavazásra kerülén a kérdés, Peel indítványa (ugyanis hogy terve fölött bizottság alakuljon) 337, — Miles indítványa pedig (hogy a terv visszavetessék) 240 szót nyert. Ministeri többség: 97.

Jaqueminot tábornok a kamra elibe egy törvényjavaslatot terjeszte a nemzeti őrség fölött, minélfogva mekölni akar azon neveltséges zavarból, melybe az által esett, hogy senki sem akar káplárságot elvállalni a nemzeti őrségnél. Már hogy tiszteket kapjon, igen sok baja van, de káplárságra mindinkább lehetlen egyént találni. Jacqueminot tehát megszaporítá számukat, hogy jövőben kevesebb szolgálatuk legyen mint a kövitézeknek, s ekkép sikerül felkölthetni a vágyat e tisztség után. Lehet hogy sikerül neki e terv, de a tábornok a nemzetőség természetét egyáltalában nem fogja fel. Át nem látja, hogy a terhes, gyakori s hasztalan szolgálát, melyet a nemzetőség tesz, ez előtt fölötté gyűlöletes s annak érdekei, szokásai és a józan ész azt kívánják, hogy ama szolgálát minél elviselhetőbbé tétessék, s hogy ama diszelgésekkel, mik a várudivaron naponkint tartatnak, s ama szükségtelen órállomások és éji czirkulásokkal fell kell hagyni, ha az ügyet tovább is fen akarják tartani. A város évenkint 9 milliót fizet rendőrségre, s ezzel a lehető legközelebb városi őrséget tart; tehát csakugyan különös dolog, hogy a szegény nyárspolgárok is felhajtassanak ágyaikból, s puskát ragadva a város utcáit éjszaka bebarangolják, tolvajokat kutassanak s ittásokat fogjanak el az utcán s fogházba hurcoljanak. Ha Jacqueminot azt hiszi, hogy a kápláriány legnagyobb baja a nemzetőségnek, akkor fölötté nagy tévedésben van.

Franciaország.

Páris, febr. 24. Végül úgy látszik eljött az idő, midőn lehetlen lesz Bugeaud marsalnak magát Algirban fen tartani, ámbár azon különös szerencséje van, hogy mind az udvar, mind a miniszterium, mind az ellenzék egyiránt pártolja: az ellenzék, mert Thiers mindig pártfogója volt s benne született legelő azon fényes gondolat, hogy a marsalt Algirba küldjék s 100 ezer főt adjanak rendelkezése alá; a miniszterium, mert nem szivesen látta volna őt a kamrában; az udvar, mert Páris jövődő parancsnokul szánták őt. Ez utóbbi valóban felfordult gondolat, melynek még leg szomorubb követkevényei lehetnek. Midőn Bugeaud kirándulási rendszerét azaz a tüzzel vassal pusztítást gyilkolást kezdé, azt gondolák itt, hogy az arabok megrémülvén, néhány példa a többi törzset is meghódolásra bírandja; ez megfogható azon tudatlanságnál fogva, mely itt uralkodik; de Algirben mégis jobban ismerheték volna az arabokat. Midőn Pelissier a Riah törzset a dahrai barlangban megégeté, általános iszony és zaj emelkedett e kegyetlenség miatt, s midőn Bugeaud e részben a felelősség terhét magára vállalá, tüstint vissza kellett volna őt a miniszteriumnak hini, mert bármit mondjanak ezen kabinet ellen, emberies gondolkozásmódot nem tagadhatni meg tőle. Nem akarták vagy nem lehetett s így a felelősséget magokra vevék a követkevények iránt, mik csakhamar mutatkoznak is; Bu Maza testvéreinek vallomásai felnyithatták volna az emberek szeméit, de itt mitsem akarnak hallani, míg lehetlen lesz többé a füleket dugva tartani. Az arabok helyzete türehtenné lón, Bugeaud és vezérei minden törzset megrohannak, mely meg nem hódol s adót nem fizet, elterelik marhájakat, kivágatják a gyümölcsfákat, elrontják letakart gabánájokat, a törzs meghódol, hogy a nőket s gyermekeket, kik kezeskül lőnek elcipelve, ismét visszazakapja; s ime megjelenik Abdelkader ezer lovassal, kiknek a lefegyverzett nép ellen nem szegülhet s megbünteti a meghódolást, a Bugeaud által nevezett khalifákat lenyakaztatja s a tartományt tüzzel vassal pusztítja. Ezután jó egy francia had-

láb, Abdelkader odább vonul s a szegény törzs harmadszor büntetetik s mindenéből kipusztittatik. Ez csakugyan nem kormányzás, mert ha valamely kormány meghódolást kíván, legelső kötelessége élet s vagyonbiztonságot szerezni a meghódoltaknak, különben nincs joga engedelmséget követelni; vagy ótlalmazni kell az embereket, vagy egészen magokra hagyni. De mint minden nagy igaztalanság bűnhődik, úgy a szőnyegen levő sem kerüli el sorsát. A hadsereg egészen tönkre van téve, örök fírasztások által. A francia uraságot napról napra inkább gyűlölik. A gyarmatosítás pang, a közigazgatás véggé elerkölcselenítve, s az ország megszállásának költségei mirigye a francia pénzügynek. A Bugeaudféle iskola mellett, mely szerint nyers hatalom az uralkodás egyedüli eszköze, Algirban még egy másik iskola is létezik, mely az arabokat mindenek előtt saját érdekeik által iparkodik járom alá hajtani, s a jelen év eseményei kétségekivül kezére keritendik a gyarmat igazgatását. Ez a st. simonisták és fourieristák befojlyása alatt képződött s Lamoriciére ha nem is a társaság élén de mégis olly lábon áll, miszerint ez iskola diadala következtében az algir tartomány igazgatását nyerendi meg mint kormányzó, vagy mi hihetőbb, mint alkirály egy kir. herczeg alatt. Ezen iskola néhány igen jó tanulságot szolgáltatott az ország különféle részeinek természetes érdekei és szükségéi fölött, s nézetei épek, józanak s meszszi- re terjedők, de az erkölcsi helyzet, melyben az országot a Bugeaudféle rendszer következtében találandják, legnagyobb akadályokat fog terveik valósitása elibe gördíteni.

Sz. Margita szigeten, mely az arab hadi foglyok szállítási helye, öszszeesküvés födötetett fel, mely febr. 15-én vala kitörendő. Főkolomposnak egy Boknors nevű törököt állítanak, ki is a foglyok nagy részétől khalifának ismerteté magát és szent háborút hirdete. Erős botok, melyeket a sziget erdejében szereztek, rabszolgáik fabárdjai s asztalkések valának fegyvereik. Ezekkel akarták az 50 főnyi katonai őrséget megtámadni, aztán a partokon levő esolnokokat s ezek segedelmével az első hajót, mely a cannesi kikötőből indulandó vala, hatalmokra keríteni. Bokhors megígerte öszszeesküdt társinak, hogy őket Afrikába vezetendi vissza, s Abdelkader táborával egyesitendi. Némely más arabok, kik az új khalifa ellenségei levén, a netalán sikerülvén merény után csak a legszomorubb sorsot várhatták, fölfedezék az öszszeesküvést, melynek főnökei tüstint elfogattak s az ottani várerőség bástyaboltjaiba zártattak.

Lengyelország.

Benedek alezredes a mult számunkban említett hadjárásról köv. tudósítást küldött be az illető katonai kormányhatóságnak: „Wieliczka febr. 27. 1846. reggeli 5 órakor. Bochniából elindulásom után tüstint olly tudósítasokat kaptam, mik minden rendelkezhető sergimmel utamat Gdowon át Wieliczka felé folytatni elhatározának. A kis lovas csapatok a gyámolításunkra hozzánk csatlakozott falusi néptől kísértetve. Gdow körül már reggeli nyolcz órakor váltogattak a Vistulán keresztül jött fölkelők lövéseket, s ezek közül néhányat lekonzoltak; de a csupán kaszák, esépek és nyársakkal ellátott parasztok, mig a Nugent ezredbeli negyedik század s öt sor lovasság nem érkezett, nem bátorkodtak a felkelők ellen indulni. — Tizenegy óratájbanközél Gdowhoz érkezéink, hol a Krakóból jött fölkelők megállapodtak s ütközetre készen állni látsának. Az országot földre erősen fel van ázva, miert is csak egyes lovasok használhatják, ennélfogva lovas osztályomat csak a töltésuton alkalmazhatam; de a gyalogságot is mérsékelve kelle használnom, mert még nagy feladat (Wieliczka) volt előttem; ennélfogva csak egy Nugent ezredbeli tisztet rendeltem egy csapat gyalogsággal, s 8—10 lovast a parasztokkal együtt a lázadók bal oldalára, hogy Wieliczka-ba visszavonulásukat megakadályozzam. Gdowot pedig szemközt előbb egy előcsapattal támadtatam meg. De a fölkelők kevés ellenállást fejtettek ki, mindjárt az első lövések után futásnak eredtek, azok ellenben, kik a helységbe nyomulásunk alkalmakor meg nem futamodtak, ablakokból tüzeltek reánk, s most azon házak, honnan a lövések történtek, ostrom alá vétetvén, a bennök elrejtett krakói fölkelők lekonzoltattak. Ezek öszszesen bizonynyal 150 halottat számláltak; 59-en elfogattak) kik közt számos sebesült, kik később szekeren szállítottak Wieliczka-ba. — Ezen rövid ütközet után fél órai nyugvást engedtem, mig embereim kevésé falatoztak; ezután azonban folyvást, daczara a közbejött esőnek, szakadatlanul, de lassan (hogy embereim ereje ki ne merüljön) egész Wieliczkaig jutottunk, mit a fölkelők már odahagytak, mihelyt az előcsapatunkat képező férfi a város előtti dombokon megjelent. A sáros ut, jobbra balra fellágyult föld, hideg eső — semmi sem hátráltatott folyvást tökéletes rendben maradnunk. A tisztiek dicséretes előképül szolgáltak a legényeknek mind a fíradalmak viselésében, mind az engedelmség, rendtartás s foglyokkali emberséges bánásmódban. Bátorság

's harcra mutatkozott mindnyájokban; csak az kár, hogy méltóbb ellenre nem találtunk. — Részünkről egy főtiszt lova lón térdbe löve, a' gyalogságból két köztívész hiányzott; mai jelentés szerint egyetlenegy sebesült sem találkozik sem a' gyalogság sem a' lovasság között. A' városban állítólag még néhány krakói fölkelő van elrejtve 's már tegnap egy órával benyomulásunk után kezdettek azok hirtelen egy házból tüzelni; de már csakhamar ostrom olá vétetvén, négy fölkelőt agyon lőttünk. — Ma általános házkutatást tartatok Eddig a' tudósítás.

Deutscheister gyalog ezredbeli kapitány Dewald, ki mint galicziái fő kormányzó estei Ferdinánd ő főnsége hírnöke mart. 5kén délutáni 3 órákor érkezett Bécsbe, Podgorcen mart 3kán délutáni 4 órákor jött keresztül, hol is meg tudá, Krakó várost a' cs. kir. hadsereg megszállotta. Mire Dewald tüstint az ismét felállított 's gyalogságtól őrzött talphidon át a' városba ment, hol a' bejárásokat a' cs. kir. sergektől megszállva találta 's hova már egy a' közel határon átjött orosz czári zászlóalj is egy osztály kozákkal bevonult. Egyes lázongó csapatok, melyek a' cs. kir. sergeknek krakóbai nyomulásuk előtt a' várost odahagyák, a' krakói szabad státus nyugati részibe vonultak vissza. A' városban egyébiránt tökéletes nyugalom uralkodott.

Kevés órával a' cs. kir. seregek krakóbai nyomulások előtt a' közbátorság ideiglenes bizottsága következő hirdetést bocsáta közre tudomásul Krakó városa lakosinak: „A' városi lakosok megnyugtatására ezennel tudomásul adatik, hogy a' három főnséges védhatalom akaratát Krakó várost illetőleg meghallani, valamint e' sulyos sors-látogatva város lakóit azok kegyelme 's figyelmébe ajánlani, a' bizottság által felhatalmazott polgárkövetek a' Krakó város határain álló sergek hadi parancsnokaihoz már elküldettek. Minden békes polgárt a' fenebbi lépések sikerének elvárására felhíván, alulírt bizottság egyszersmind rendeli hogy: 1) senki se merészeljen bármilyl ürgy alatt is, az utcában lóni, ellenkező esetben legszigorubb kérdőre vonatandván; 2) a' bizottsági őrzésül rendelt polgárokon kívül senki más ne merészeljen fegyvert viselni; 3) minden fegyver 's katonai szer, azokat kivéve, mik a' bizottsági polgárőrség-

nek szükségesek, a' főörhelyen, vagy rendőrigazgatóság-nál leteendő. Krakó mart. 3. 1846. (Aláírások).“ —

Mart. 5kén délutáni 5 órákor köv. tudósítása érkezett Collin vezérőrnagynak az udv. haditanács elnökségéhez: „Krakó mart. 3. 1846. Épen e' pillanatban szálltam meg sergimmel az orosz czári sergekkel egyesülve a' fölkelőktől minden ellenállás nélkül odahagyott Krakó várost. Az idejövétel és történetek közelebb körülményit holnap terjesztem legalázatosabban elő. — Collin vezérőrnagy.“

Collin vezérőrnagynak egy mart. 4kei hiv. tudósítása közelebb adatokat hoz Krakó város megszállása körülményiről. E' szerint 2. 's 3kai közti éjjel igen korán reggel a' fölkelők dobolása vala hallható; nap keltekor észrevették, hogy állomásaikat a' Vistula parton elfoglalták. Reggeli 9 óra tájban Collin vezérőrnagyhöz Krakóból küldött ség érkezett, mely is tudomásul adá, mikép a' fegyveres fölkelő csoportok a' várost odahagyván, kormány 's felsőség hiányában béke-fentartásra egy polgárbizottság alakult 's elhatározá védelemért folyamodni a' szabad státussal határos három védhatalmi parancsnokoló tábornokhoz. Erre Collin vezérőrnagy azt határozá, hogy miután hét tanácsos jelen van Krakóban, ezek időközéig Kopf tanácsos elnöksége alatt tanácsesá alakuljanak 's a' kormánygyeplőt közökhöz vegyék. Miután ez megtörtént, Collin vezérőrnagy következő iratot intézett Krakó tanácsához: „Podgorce márt. 3. 1846. Miután a' lázadók Krakó várost odahagyák, 's polgársága e' városnak, melyben tényleg minden kormány megszűnt, a' három főns. hatalomnál személy és vagyonbiztonsági ótalomért esedezett: legyen az a' városnak, de csak ideiglenes rendszabálykint, míg a' három fons. hatalom bővebben intézkedik, és pedig következő feltételek alatt megadva: 1) Krakó város minden általa ismert lázadó főnököt, kik még netán keblében találatnak, rendelkezésem alá kiad, vagy tartózkodási helyüket följelenti. 2) Általános lefegyverzés rendeltek úgy hogy f. hó 5ke déli 12 órájaj minden fegyver a' várbán rakassék le, miket ott egy bizottság veendő által. 3) Ha Krakóban tartózkodásunk alatt valaki fegyveresen jár, vagy a' kinek lakásán fegyver találatik, az

24 óra mulva hadi törvényszék előtt áll. 4) A' városi 's állomanyi belügyek vezérlésére, a' három védhatalom további intézkedéseig, jelenlevő tagokból, Kopf tanácsos kormányzata alatt álló mostani tanács rendeltek. — Erre Collin vezérőrnagy Vistulán a' hídát lehető legnagyobb sietéssel helyreállítani parancsolá. Mielőtt még alig végeztetett e' működés, délutáni 4 óra tájban néhány orosz főtiszt jelent meg, egy csapat eskeresz kíséretében, az inneni folyamparton, kik is Collin vezérőrnagyhöz menvén, nevezetes orosz haderő közelgését jelenték, minek folytában Collin sergeit fegyver alá lépteté, 's a' hídát helyreállítván, sergeivel a' sűrűn tolongó népsokaság élénk éjlen kiáltásai közt Krakó városba léptetett. A' várat 's főörhelyet az orosz előcsapat—de csak gyöngén—szállotta meg. — Minden egyéb üres állomást Collin vezérőrnagy látott el őrszemekkel, gyalogsága egy részét a' várba helyezé, egy századot a' polgárhadból a' főörhely mellett léptetett el 's a' lovas osztályt a' körpiacson állomásoztatá. Alkonyatkor három orosz gyalog zászlóalj 12 ályuval 's mintegy 500 többnyire kozák lovas érkezett a' városba. Mintegy 300 lovas meg gyalog, ályukkal a' megfutamlott fölkelők üldözésére ment. Nevezetes számu sergek vannak még utban Panukin 's Trushoff orosz vezérőrnagyok vezérlete alatt. Késő este Rüdiger parancsnokló tábornok is Krakóba érkezett, kivel Collin vezérőrnagy a' további rendszabályok iránt értekezésbe bocsátkozott. 4kén reggel Collin vezérőrnagy még két ályut 's két lovas osztályt rendele Krakóba. Podgorcában tartalékul Fürstenwärther 3ik zászlóalját 's egy Hohenzollern lovas századot hagyott hátra. Wrbna László altábornagy 4kén reggel érkezett Krakóba.

Sziléziai határszéli tudósítások szerint a' fegyveres fölkelő csoportok, melyek Krakó várost a' cs. seregek benyomulása előtt odahagyák, 's a' szabad status nyugati részébe vonultak, lovas 's gyalog osztályoktól üldözötve, a' porosz határon, számra mintegy 800an az ott felállított porosz sergek parancsnokának meghódoltak, ki is, miután fegyvereiket elszedték, a' várerősségekre szállíttatá őket.

Dunavizállás: martius 11én 10' 2" 0" az 0 felett.

20ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

Gőzhajózási jelentés.

Pestről Bécsbe, minden nap, Pestről Zimonyba, le 's fölmenet Titelt érintve minden vasárnap.

Pestről Zimonyba, le 's fölmenet Eszéket érintve, minden esütörtök. A' történeendő változások valamint árjegyzéken kívüli utazások külön fognak közzététetni. —

Pest, martiusban 1846.

Dunagőzhajózási hivatal. 2—3

Gőzhajózási jelentés.

A' cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság évi közgyűlése folyó 1846ik évi márt. 20kán pénteken délelőtti 9 1/2 órákor Bécsben az ugnevezett Tuchlauben 558. sz. alatt a' hangászegyleti cs. kir. udv. biztos ur jelenlétében fog megtartatni.

A' szavazattal bíró részvényes urak méltóztassanak az e' gyűlésre szóló belépti jegyet, a' tanácskozás alá veendő tárgyak programját, a' nyomtatott mérleget, az ahhoz tartozó mult 1845dik évi számadási kimutatásokkal együtt, 's az alapítandó nyugdíjtoke alapszabályai tervét a' márt. 12ke óta szolgáló egyéneket illetőleg, a' gőzhajó hivatalból (Bécs Bauernmarkt Nro 582.) elvitetni.

Bécs, márt. 5. 1846.

A' cs. kir. szab. első dunagőzhajózási társaság igazgatósága. 1—3

Hirdetés.

Néhai tudós Schwartner Márton urnak a' pesti királyi tudományos egyetemen a' Diplomatica és Heraldika tanítójának, könyvtár-őrjének és a' bölcselekedő karseniorának hagyományából 100 pft. ajánlatik a' következő tárgyról készitendő legjobb értekezés jutalmául: „Unde fluxit, et quibus rationibus innititur, Verbóczy doctrina de patria potestate? (Honnan eredett és minő okokra támaszkodik Verbóczy tanítása az apai hatalomról?)

Azon értekezés, mely a' jutalmat megnyeri, máshonnan e' czélra ajánlott költségkint nyomattatik, és annak 12 példányai a' szerzőjének általadatnak.

A' határnap, a' meddig azok, kik a' kített jutalomért vetélkedni szándékoznak, értekezéseiket az idevaló királyi tudományos egyetem nagyságos Rectorának postabér terhe nélkül általküldeni tartoznak, jövő

1847ik esztendei február hó utolsó napjára van kitűzve; azon nap pedig, melyena 100 pforintból álló jutalmá a' legjobb értekezés szerzőjének odaítéltek, 1847ik esztendei július 15 napjára határozatott.

Az olyan értekezés, mely az ő szerzője nevét nyilván kijelenti, ezen tudományos vetélkedéshez nem bocsáthatatik, hanem csak az olyan, mely valami jelszót a' homlokán viselvén, a' szerzője nevét, és más őt megismértető jeleket egy melléje kapcsolt, de zárva lepersélt levélkébe foglalja, mellyen kívülről ugyan azon jelszó légyen írva.

Ezen tudományos vetélkedésre mind a' hazai mind a' külföldi tudós férfiak meghivatnak, kik az ő értekezéseiket deák, magyar, német vgy francia nyelven készitethetik. — Kelt Pesten, februar 26án 1846.

A' Schwartner jutalom-hagyományának igazgatói. Pálma Elek egyetemi jegyző. 1—3

† A' kis-igmándi új majorban, Komáromtól egy órányira, 20—25 ezer darab két 's három éves „ákkaczfa“ eladó, száza 2 v. frt. — Venni szándékozők járuljanak Bogнар József gazdához. 3—3

Olein-szappan.

A' nm. m. kir. helytartótanácsból nyert kegyes engedély következtében jelentjük ezennel, mikép jelen idő óta

Pannónia-gyertya

és Stearin (darabokban) raktárunkban (nagyhid utca) Weiss ház 678. sz. a.) az annyira kedvelt, 's ruhamosásra főleg alkalmas

Olein-szappan

(melly gyakorta milly-szappan név alatt is előfordul) folyvást legjutányosb áron lesz kapható. Kiezen szappant egyszer megpróbálja, azt jeles tulajdonságai miatt bizonynyal mindig használandja, miután, sok tekintetnél fogva, minden egyéb szappannak elibe teendő. —

† Megrendelések ekkép ezimeztessnek: „B. Weiss et Comp. in Pest.“

Pest, márt. 3. 1846.

Az első magyar stearin-gyár-részvény-társaság igazgatósága. 2—3

Meghívás.

Alulírt igazgatóság a' 12ik rendes közgyűlés kiiratását elhatározá 's azt vasárnap folyó évi aprilis 5kére tűzte ki.

Midőn tehát a' szabályok 16. §-za értelmében mindazon részvényes urakat meghíja, kik a' közgyűlés előtt legalább 4 hónappal a' neveikre szóló részvények birtokában vannak, 's a' társaság könyveibe beiratvák, arra figyelmeztet egyszersmind, mikép a' szavazástétel a' tavalyi közgyűlésben határozottan elfogadott fokozatok szerint fog megtartatni, miszerint egy részvény birtokosa 1 szavazatot 3—5 részvénytől 2 szavazatot, 6—10ig 3, 11—20ig 4, 21—30ig 5, 31—40ig 6, 41—50ig 7, 51—60ig 8, 71—90ig 9, 90 's több részvénytől 10 szavazatot bírand, és hogy a' szavazási képesség a' részvények kimutatása által a' közgyűlés napján reggeli 7 óráról 9ig a' középponti hivatalnál fog véghez menni, 's kilenezkor kezdődnek a' tanácskozások, miknek tárgyai lesznek:

- 1) az 1845. fizetendő osztalék;
- 2) kimerítő számadási jelentés 1845re;
- 3) a' szabályok értelmében évenként történő igazgatóság és kormányzó választvány kinevezése.

4) Technikai jelentés a' Szeredig való építés fölött.

Első magyar pozsonynagyszombati vasut.

Pozsony, febr. 22. 1846.

Kohlmam H. titoknok.

Nesster József igazgató.

Kania Janos igazgató. 2—3

† Legujabban megjelent 's Emich, Heckenaszt és Hartlehennél kapható: „A' természetet magyarázó atya.“ Ajándékul szorgalmas gyermekeknek. Irta Schults testvérpár. Öt rézmetszetű képpel. Ara csak 40 kr. p.p. — Ezen könyv, hogy röviden a' Budapesti Híradó szavaival éljünk: „hasznossága 's olcsósága miatt egyiránt ajánlható.“ 2—3